

4. Хуторський В. А. // Педагогика. – 2009. – № 3. – С. 21.
5. Fairweather J. Faculty work and public trust. / J. Fairweather. – N.Y., 1996.
6. Feigenbaum and Feldman 1963. – P. 114; See also Newell 1980. – P. 17.
7. Fullan M. The meaning of educational change. / M. Fullan. – Columbia University, 1982.
8. Good T. Looking in classrooms. / T. Good, J. Brophy. – [6th ed.]. – Harper Collins College Publisher, 1994.
9. Handbook of Research on Teacher Education. – [2nd ed.]. – N.Y., 1996.
10. Lenat D. The nature of heuristics. Artificial Intelligence. / D. Lenat. – 1982. – Pp. 189 – 249.

РЕЗЮМЕ

Л. Н. Сирьк. Теоретические основы эвристического обучения в современной американской педагогике.

В статье рассмотрены современные подходы к эвристическому обучению как инновационной технологии образования и уровень его исследования в отечественной и зарубежной педагогике. С позиций инновационной дидактической науки определены методологические и теоретические концепции эвристического обучения в США.

Ключевые слова: эвристическое обучение, инновационные технологии, инновационная дидактическая наука, концепция эвристического обучения.

SUMMARY

L. Siryk. Theoretical backgrounds of the heuristic learning in modern American pedagogy.

The article touches upon modern approaches of the heuristic learning as innovative technology of education and level of it reserching in native and foreign pedagogy. It is researched from a position of innovative didactical science methodological and theoretical conceptions of the heuristic learning in the USA.

Key words: heuristic learning, innovative technology, innovative didactical science, conception of the heuristic learning.

УДК 37.014.53:378.4(430)

В. М. Солощенко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ ЗАСОБАМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ СЛУЖБ АКАДЕМІЧНИХ ОБМІНІВ

У статті здійснено інтерпретацію поняття «інтернаціоналізація вищої освіти»; відображено науково-дослідницьку діяльність Німецької служби академічних обмінів. Охарактеризовано стипендійні програми /DAAD/ для України на 2009 – 2010 навчальний рік. Проаналізовано особливості інтернаціоналізації університетів Ліхтенштейну та Люксембургу. Висвітлено специфіку стипендійних програм Швейцарії та Австрії для студентів України.

Ключові слова: інтернаціоналізація, вища освіта, стипендійні програми, Німецька служба академічних обмінів /DAAD/, /MAROW/, університети, німецькомовні країни.

Постановка проблеми. Інтернаціоналізація освіти є багатоаспектним

феноменом сучасності, що впливає на рівень розвитку кожної держави у національному і світовому контекстах. Процес усебічної соціально-економічної трансформації, що відбувається в Україні протягом останніх десятиліть, вимагає реформування всіх системних елементів освіти. Це стосується передусім вищої школи, оскільки саме вона покликана забезпечити суспільство висококваліфікованими спеціалістами, які реалізовуватимуть державну політику, спрямовану на розкриття інтелектуального та духовного потенціалу нації, розвиток вітчизняної науки, техніки і культури на рівні світових досягнень.

Відсутність обґрунтованої національної стратегії інтернаціоналізації вищої школи, низький рівень експорту освітніх послуг, незначні темпи розвитку міжнародних освітніх програм ускладнюють ефективну інтеграцію вітчизняної науки до загальноєвропейського освітнього простору. Водночас прагнення України стати рівноправною складовою європейського освітньо-академічного простору актуалізує потребу у фундаментальному дослідженні процесу інтернаціоналізації університетської освіти в німецькомовних країнах (Австрія, Німеччина, Швейцарія, Ліхтенштейн, Люксембург), що реалізується прерогативами діяльності національних служб академічних обмінів (Німеччина – /DAAD/ та Швейцарія – /MAROW/).

Аналіз актуальних досліджень засвідчив, що поняття «інтернаціоналізація вищої освіти», основні її виміри, форми та прояви висвітлені в публікаціях вітчизняних і зарубіжних науковців (П. Альтбах, Дж. Местенхаузер, Б. Дж. Еллінгбо, Р. Гоффманн, Х. Келлен, А. Сбруєва, У. Тайхлер). Стратегії інтернаціоналізації вищої школи Німеччини є предметом спеціально сфокусованих досліджень Німецької служби академічних обмінів /DAAD/ та Міжнародної економічної та фінансової організації /ОЕСР/.

Мета статті – здійснити інтерпретацію поняття «інтернаціоналізація вищої освіти» та висвітлити особливості інтернаціоналізації університетської освіти в німецькомовних країнах у контексті діяльності національних служб академічних обмінів.

Виклад основного матеріалу. Одним із визначальних напрямів діяльності держав – учасниць Болонського процесу є цілеспрямована робота щодо створення єдиного європейського освітнього простору, де наука, дослідження та розробки посіли б центральне місце. У Європі без кордонів і

світі глобалізованих ринків академічна освіта дає інструменти для того, щоб використати шанси відкритих кордонів і всесвітніх мереж знань. Тому процес інтеграції міжнародного та інтеркультурного виміру у викладанні, наукових дослідженнях та соціальній сфері визначає основний зміст поняття «інтернаціоналізація вищої освіти». Наведемо кілька його інтерпретацій, що були визначені провідними фахівцями університетів Європи.

Всесвітньо відомий засновник інтернаціонального центру досліджень вищої освіти при факультеті соціальних наук університету у м. Кассель (Німеччина) професор У. Тайхлер (Teichler) тлумачить поняття «інтернаціоналізація вищої освіти» як запровадження міжнародного змісту освіти (міжнародних навчальних матеріалів, форм діяльності), а також сприяння усвідомленню у навчальній, науковій та громадській діяльності університетів взаємозалежності та взаємопов'язаності світу [10]. Спорідненою є думка дослідниці Інституту міжнародної освіти (США) Бренди Дж. Еллінгбо (Brenda J. Ellingboe) про те, що інтернаціоналізація вищої освіти (IBO) – це збільшення кількості програм, що дають можливість вивчення міжнародних відносин та наповнення всього змісту освіти матеріалами, що дають розуміння міжнародних перспектив [4, 158 – 159]. Погоджуючись з трактуванням поняття (IBO), завідувач кафедри педагогіки (Україна), професор А. А. Сбруєва визначає цей феномен як процес реконструкції, що включає не тільки зміни у навчальних планах і програмах закладів вищої освіти, але й мобільність академічного загалу (студентів, викладачів, дослідників, адміністрації), спеціально розроблені стратегії пристосування закладів освіти до нових умов глобалізації, розвитку економіки знань та ІКТ [3; 4].

Аналіз стратегії (IBO) у країнах ОЕСР засвідчив, що це поняття на національному, регіональному та інституційному рівнях розглядається як скоординований процес, за якого мета, функції та організація надання освітніх послуг приймає міжнародний вимір та має такі форми міжнародного співробітництва: індивідуальна мобільність: мобільність студентів або професорсько-викладацького складу в освітніх цілях, мобільність освітніх програм або інституційна мобільність (формування нових міжнародних стандартів освітніх програм), інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру, інституційне партнерство (створення стратегічних альянсів) [3]. Наголосимо, що процес інтернаціоналізації вищої освіти є найбільш

ефективним у тих країнах, які є ініціаторами та безпосередньо учасниками процесу структурованих реформ вищої школи. У зв'язку з цим значний інтерес викликає німецька система університетського навчання.

Федеральний міністр освіти й досліджень Німеччини Аннетте Шаван (Annette Schavan) зазначає, що навчання та науково-дослідна робота в Німеччині повинні стати експортним товаром, який би посів передові позиції на міжнародному ринку. Нині близько 250 000 іноземних студентів навчаються в німецьких вишах, що на 70% більше, ніж у 2001 році. Причому кожен четвертий з них одержав й атестат зрілості саме у Німеччині. Зараз кожен десятий студент – іноземець, переважно зі Східної Європи та Китаю [2].

Міністр констатує, що Німеччина за своєю гостинністю до іноземних студентів посідає третє місце після США та Великої Британії. Таким успіхом інтернаціоналізації німецька вища школа завдячує спільним зусиллям університетів і політиків. Разом з вищими навчальними закладами кілька років тому за кордоном було розпочато кампанію з метою пропаганди німецьких університетів. Крім того, за допомогою держави значна кількість університетів почали створювати за кордоном партнерські вищі школи, зокрема в Сінгапурі (ТУ Мюнхена), в Каїрі (Університети Ульма і Штуттгарта) і в Сеулі (Веймарська вища музична школа) [2, 22-28].

Основну відповідальність за такі зарубіжні ініціативи бере на себе, як правило, Німецька служба академічних обмінів /DAAD/ (Бонн). Була створена у 1945 р. як спільна установа німецьких вишів. Її завдання полягають у розвитку відносин вищої школи шляхом обміну студентами й науковцями у всьому світі. Вона має власні відділення, викладачів або об'єднання колишніх стипендіатів у понад сотні країн. Також /DAAD/ бере активну участь у заснуванні відділень при німецьких вищих школах, де викладання ведеться іноземною мовою (найчастіше англійською) [6, 12].

Федеративна Республіка Німеччина офіційно представлена в Україні вже майже 20 років, коли у 1989 р. було відкрито перше Генеральне консульство. У січні 1992 р. невдовзі після здобуття незалежності України послідувало відкриття Посольства. Нині у німецькому представництві в Києві працюють пліч-о-пліч приблизно 60 німців і 120 українців.

Незабаром після підписання німецько-української угоди про культурний обмін (1993 р.) у Києві було відкрито Гете-Інститут, який став

центром сприяння знанню німецької мови та культури в Україні. Зацікавлені особи можуть підвищити рівень освіченості в 11-ти центрах вивчення мови та у 4-х читальних залах Гете-Інституту в Україні [1].

У 1998 р. у Києві було відкрито офіс Німецької служби академічних обмінів /DAAD/ та укладено угоду про співробітництво між вищими навчальними закладами. Сьогодні в німецьких університетах навчаються приблизно 4000 українців, водночас в українських університетах працюють 13 викладачів з Німеччини [1]. Варто відзначити, що Німеччина та Україна вже багато років поспіль тісно пов'язані між собою інтенсивними двосторонніми відносинами.

У галузі вищої освіти Німеччина співпрацює з різними країнами. За результатами аналізу статистичної інформації сайту Федерального міністерства освіти та науки Німеччини /BMBF/, електронних даних із сайтів провідних університетів країни та обробки наукової літератури ми склали таблицю, в якій узагальнено подали процеси інтернаціоналізації університетської освіти Німеччини за кордоном (див. табл. 1).

Здійснимо стислий огляд стипендійних програм /DAAD/ для навчання та науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів та студентів України.

Для викладачів вищих навчальних закладів та науковців стипендії подані такими програмами, а саме:

- *Наукові стажування для викладачів вишів та науковців* (1 – 3 місяці) – для наукових співробітників з усіх спеціальностей (як правило, з науковим ступенем), які працюють у виші або дослідних інститутах. Метою стипендії є надання можливості іноземним науковцям, які працюють в університетах та науково-дослідних інститутах, провести дослідження в одному з державних або державно визнаних німецьких вишах або в одній з позауніверситетських науково-дослідних установ;

- *Повторні запрошення колишніх стипендіатів /DAAD/ /Wiedereinladungen/* (1 – 3 місяці) – ця програма розрахована лише на тих осіб, які раніше отримували річні стипендії /DAAD/ або стипендії уряду колишньої НДР. Метою стипендії є збереження контактів з колишніми стипендіатами /DAAD/, які щонайменше рік навчалися в Німеччині.

Презентація німецької освіти за кордоном

Країна-партнер	Діяльність /DAAD/ в країні	Електронна адреса
Росія	У Німеччині близько 3000 студентів із Російської Федерації. Більшість із них вивчають мовознавство та культурологію.	www.daad.ton.ru
Туреччина	Студенти з турецьким паспортом – найчисленніша група студентів-іммігрантів у Німеччині (понад 20000). У жовтні 2008 р. організація /DAAD/ провела презентації в Анкарі, Донї, Мерсіні й Адані.	www.daad.de/idz/ankara
Мексика	У жовтні 2009 р. Німеччину як місце для навчання та здобуття високоякісної освіти було представлено у Мексиці. Зустрічі, дискусії та лекції відбулися в Мехіко, Пуебло, Веракрусі, Меріді, Гвадалахарі та Монтерреї.	www.ele/unam/daad
Індія	З 2005 р. кількість індійських студентів у Німеччині збільшилась утричі. На початку листопада 2009 р. були проведені інформаційні заходи в Делі, Пуні, Мадрасі та Калькутті.	www.newdelhi/daad/de
Китай	Понад 5000 китайців навчаються в Німеччині, переважно на економічних, природничих та інженерних факультетах.	www.daad.org.en
В'єтнам	Свого часу в НДР навчалися тисячі в'єтнамців. Нині в країні лише 1500 студентів з В'єтнаму. Інформаційний тур, що заплановано на 2010 – 2012 рр. через Ханой і Хошимін, продовжить цю традицію.	www.daad.de/ibz/hanoi
Сінгапур	Менше ніж 100 студентів із Сінгапуру навчаються в німецьких вишах. Саме тому з метою посилення кооперації між вищими школами інформаційні заходи заплановано на березень 2010 р. у межах академічного форуму «Career 2010».	www.germany.org.sg

Для аспірантів та молодих учених України стипендії /DAAD/ подані такими програмами, а саме:

- *Наукові стипендії для аспірантів та молодих науковців /Forschungsstipendien/* (до 10 місяців) – для стажування або підвищення наукової кваліфікації пошукачів з усіх спеціальностей віком до 36 років. Метою стипендії є проведення досліджень в одному з німецьких вишів із подальшим захистом кандидатської дисертації у своїй країні або в Німеччині;

- *Наукові стипендії для пошукачів у галузі медицини (стоматологія, ветеринарія) /DAAD Sandwich – Modell/* (до одного року без права подовження) – для підвищення кваліфікації у межах клінічного навчання (наприклад, у межах ординатури у своїй країні) або перебування з метою накопичення матеріалів для захисту дисертації у своїй країні або для написання наукових статей;

- *Міжнародна програма для журналістів (3 місяці)* – для дипломованих фахівців з досвідом роботи за спеціальністю, віком від 25 до 35 років. Ця програма пропонує унікальну можливість журналістам з України, Білорусії, Росії та Молдови навчатися протягом трьох місяців у коледжі журналістики при Вільному університеті (м. Берлін). Фахівцям пропонують взяти участь у спілкуванні різних культур, вивчити основи журналістики у різних країнах, встановити контакти з німецькими колегами та з представниками інших європейських країн, в теорії та на практиці ознайомитися з роллю мас-медіа у розвитку громадянського суспільства;

- *Міжнародна програма для юристів (8 місяців)* – для дипломованих юристів з 2-річним досвідом роботи та добрим володінням німецькою мовою. Під час 8-місячного перебування, яке складатиметься з навчання та практики, буде запропоновано поглиблене вивчення німецького права з орієнтацією на публічне та приватне господарське право. Фахівці отримують можливість ознайомитися з німецькою правовою системою в університеті м. Тюбінген та в Міністерстві юстиції м. Дюссельдорф;

- *Програма університету Віадрина (10 місяців)* – для випускників зі спеціальностями економіка, право, культурологія для навчання у магістратурі;

- *Стипендійна програма Леонарда Ейлера (Leonard-Euler-Stipendienprogramm) (10 місяців)* – підтримка молодих науковців в українських закладах вищої освіти та посилення партнерських контактів з німецькими вишами, проведення спільних наукових проєктів;

- *Стипендії Гельмгольц-DAAD (для 27-ми аспірантів та 12-ти молодих учених) (1 – 3 роки)* – спеціальна програма, яка була організована спілкою ім. Гельмгольца (найбільша дослідна організація Німеччини) спільно з DAAD та орієнтована на висококваліфікованих іноземних аспірантів та молодих учених з науковим ступенем для проведення досліджень у галузі охорони довкілля, охорони здоров'я, ключових технологій, структури матерії, транспорту та

космічного простору;

- *Спеціальна програма «Стипендії DAAD-Ляйбніц для аспірантів та молодих науковців з науковим ступенем» (1 – 3 роки)* – пропонують можливість іноземним науковцям провести дослідження або підвищити кваліфікацію в одному з Інститутів ім. Ляйбніца [6].

Стипендії /DAAD/ для митців подані різноманітними програмами, що у майбутньому стане предметом дослідження спеціально обраної статті, але найбільш загальну інформацію висвітливо нижче:

- *Стипендії для митців (образотворче мистецтво, дизайн, кіно, музика, архітектура, скульптура, режисура, хореографія, театральне мистецтво, танець, диригування та керування хором) (1 – 10 місяців)*. Розрізняють стипендії: а) стипендії на навчання (10 місяців) – підвищення кваліфікації без отримання диплома наприкінці курсу; б) стипендії на робоче перебування для викладачів вищих навчальних закладів (від 1 – 3 місяців).

Завершальним є аналіз найбільш чисельної групи стипендій /DAAD/ для випускників вищих навчальних закладів та студентів, що поданий такими програмами, а саме:

- *Стипендії на навчання для випускників вищих навчальних закладів /Studienstipendien/ (10 – 24 місяців)* – для бакалаврів, спеціалістів з усіх спеціальностей для навчання у німецькому вишів у магістратурі. Метою стипендії є надання можливості іноземним випускникам виші продовжити навчання у німецькому державному або державно визнаному вищому навчальному закладі на післядипломному курсі або у магістратурі /Aufbaustudium, Masterprogramm/ та здобути кваліфікаційний ступінь «Diplom» або «Master»;

- *Стипендії /DAAD/OSI/ (двічі по 3 місяці – 3 роки)* – для випускників та молодих викладачів вишів з України в галузі гуманітарних та суспільних наук. Інститут відкритого суспільства /OSI/, Будапешт та Німецька служба академічних обмінів /DAAD/ проводять спільну стипендійну програму для випускників та молодих викладачів з України. Стипендії надаються з метою навчання або проведення досліджень та захисту дисертації у німецьких університетах;

- *Стипендії для написання дипломних робіт для студентів-германістів, німецької філології та перекладознавства (1 – 3 місяці)* – для студентів-германістів останнього року навчання. Стипендії пропонують

студентам германістики, німецької філології та перекладознавства можливість перебування в німецькому державному або державно визнаному виші в межах короткострокової стипендії для підготовки дипломної роботи, захист якої буде відбуватися у вищому навчальному закладі на Батьківщині;

- *Програма університету Віадрина (м. Франкфурт-на-Одері) для українських студентів останніх курсів у галузі юридичних, економічних та культурних наук (10 місяців)* – для випускників зі спеціальностями економіка, право, культурологія на навчання у магістратурі;

- *Стипендії на семестр /Semesterstipendien/ (5 місяців)* – для студентів, які на початку програми будуть навчатися на 3 – 4 курсі за фахом германістика/німецька мова як іноземна в українському виші, віком до 32 років. Стипендії пропонують можливість іноземним студентам зі спеціальностями германістика, німецька філологія та перекладознавство навчатися протягом одного семестру у державному або державно визнаному німецькому вищому навчальному закладі;

- *Стипендії на літній курс (після першого курсу) /Hochschulsummerkursstipendien/ (3 – 4 тижні)* – для тих, хто успішно навчається або має вищу освіту та добре володіє німецькою мовою, віком від 19 до 32 років;

- *Групові поїздки студентів до Німеччини під керівництвом викладача вищого навчального закладу /Studienreisen / Studienpraktika/ (до 2 тижнів)*. Метою програми є сприяння поглибленню знань за фахом за допомогою відповідних візитів, екскурсій та інформаційних бесід, а також проведенню практики за спеціальністю (курси, блокові семінари) на запрошення вищого навчального закладу, який також несе відповідальність за організацію практики у відповідному університеті, на підприємстві або у громадській організації. Крім того, студентам пропонується ознайомлення з економічним, політичним та культурним життям Німеччини та відвідування зустрічей з німецькими студентами та провідними науковцями країни для встановлення та підтримки контактів між німецьким та іноземним вищими школами [1; 6].

Цікавим є досвід інтернаціоналізації університетської освіти Швейцарії, де на початку 90-х років ХХ ст. з метою міжнародного обміну культурними та професійними здобутками серед представників різних

країн та встановлення партнерських відносин було створено національний проект /MAROW – Management-Ausbildungs-Projekt-Ost-West/ [11]. Ця програма триває 10 місяців та передбачає навчання в одній з провідних бізнес-шкіл Швейцарії – Університеті Ст. Галлена (вересень – січень). Учасники мають право самостійно обрати курси відповідно до своїх інтересів, іноземні студенти мають змогу скласти іспити достроково у грудні. Друга половина програми передбачає проходження практики на підприємстві в межах Швейцарії (лютий – червень).

До основних критеріїв відбору належать: вільне володіння німецькою мовою, обмеження за віком (до 35 років), академічні досягнення (обов'язковим є наявність диплома бакалавра), активна громадська діяльність (участь у студентських організаціях, конференціях, різноманітних конкурсах).

Аналіз міжнародних освітніх програм Австрії для студентів з України засвідчив, що десятимісячні дослідницькі стипендії для аспірантів та молодих учених з України пропонують Віденський Інститут гуманітарних наук спільно із Центром урбаністичних студій Східної та Центральної Європи (Львів, Україна). Теми досліджень молодих науковців можуть стосуватися різних аспектів модернізації інтелектуальної, культурної, соціальної та політичної історії або ж урбаністичних студій. Стипендіат проведе десять місяців (з вересня по червень) в Інституті гуманітарних наук у Відні [5; 8].

Цікавим для нашого дослідження є академічний конкурс на здобуття семестрових стипендій для науковців (які мають значний авторитет у своїй науковій галузі, зокрема на міжнародному рівні), що проводить Міжнародний центр культурних досліджень /International Research Centre for Cultural Studies, Відень, Австрія/. Дослідницька пропозиція апліканта може бути пов'язана з однією з двох робочих тем Міжнародного центру культурних досліджень («Культури очевидності. Реальність у науках про культуру» та «Очевидність під сумнівом. Картина світу та знання в перехідну епоху») [9]. Ця установа приймає до розгляду також самостійні дослідницькі пропозиції в галузі культурології та гуманітарних наук. До визначальних критеріїв оцінки дослідницької пропозиції належать: точність формулювання та інноваційність, вказівка на унікальність дослідження та його значення для вдосконалення гуманітарної методології, чітка методологічна база та міждисциплінарний підхід. Крім того, перевага віддається дослідницьким

пропозиціям, в яких теоретична та практична частини добре збалансовані.

На відміну від Німеччини та Швейцарії, які мають власні досить розгалужені програми міжнародного академічного обміну у Ліхтенштейні та Люксембурзі, відсутні національні програми академічної мобільності. У цьому контексті доречним є аналіз діяльності Інтернаціональної академії філософії (Ліхтенштейн) та Університету Люксембурга. Почесний ректор академії Джозеф Зайферт /Josef Seifert/ стверджує, що чітко скоординована політика інтернаціоналізації певного вишу є запорукою його благополуччя та процвітання у майбутньому; слугує підвищенням професійної компетенції професорсько-викладацького складу та сприяє успішній кар'єрі його випускників [7]. Тому Інтернаціональна академія філософії Ліхтенштейну бере активну участь у таких програмах міжнародного обміну ЄС, як: ЕРАЗМУС та Норвезька програма фінансових механізмів освіти /Norwegian Financial Mechanism in Education/. Цікавою є співпраця професорсько-викладацького складу, студентів – учасників програм академічних обмінів та студентів-іноземців зі структурно-організаційними підрозділами академії. У 2006 р. Комісія з питань розробки рівних можливостей працівників університету /Commission for Equal Opportunities/, до складу якої входили представники від кожної кафедри, студенти, навчально-методичний сектор, відділ кадрів, спільно з ректоратом виробили стратегії та запропонували низку заходів щодо забезпечення рівних можливостей для молодих викладачів та студентів з-за кордону під час навчання та проведення досліджень. З метою сприяння соціальній згуртованості академічного загалу та подолання низки психологічних та культурних проблем було запропоновано організувати співпрацю всіх вищезазначених установ [7].

До особливостей інтернаціоналізації системи вищої освіти Люксембурга належить існування філіалу американського університету /Sacred Heart University/, що пропонує навчання за магістерськими програмами, Технічного ліцею /Le Lycée technique des arts et métiers/ та Школи комерції і торгівлі, Франції /l'École de commerce et de gestion/. Варто зазначити, що університет Люксембурга, з одного боку, є відносно молодим вишем, бо заснований у серпні 2003 року, а з другого – належить до інтернаціональних вищих навчальних закладів, бо навчальні програми викладаються трьома мовами: англійською, німецькою, французькою.

Наступною його характерною особливістю є тісне співробітництво з університетами інших країн (під час складання навчального плану) [13]. Яскравим прикладом цього є активна робота факультету економіки та фінансів із Фінансовою школою Ліхтенштейну. Крім того, для студентів першого року навчання обов'язковим є проходження стажування (від 2 – 6 місяців) в аналогічному університеті за кордоном. Із 2005 р. при університеті було відкрито Інститут міжнародних відносин, що пропонує магістерські програми у галузі права, та Міжнародний університетський інститут, що пропонує програму у галузі європейського законодавства у співпраці з багатьма університетами Франції.

Результати аналізу інтернаціоналізації університетської освіти в німецькомовних країнах засобами діяльності національних служб академічних обмінів дають підстави для таких **висновків**:

1. Інтернаціоналізація вищої освіти є багатоаспектним феноменом сучасної євроінтеграційної політики провідних країн світу, що складається із трьох взаємопов'язаних компонентів, а саме: запровадження міжнародного виміру у навчальні програми, курси та організаційні структури вищих навчальних закладів; установа міжнародного, інтеркультурного виміру у викладанні та наукових дослідженнях, що проводить університет; активізація інтернаціональної взаємодії академічної спільноти.

2. Німецька служба академічних обмінів /DAAD/ є центром міжнародної співпраці, осередком інтернаціоналізації, джерелом знань німецької мови та культури в Україні. Діяльність цієї організації подана численними освітніми та науково-дослідними стипендійними проектами в нашій державі. Вони мають надзвичайно розгалужений спектр спеціальностей та пропонують кожному науковцю здійснити дослідницький проект в одному з державних або державно визнаних німецьких вишів або в одній з позауніверситетських науково-дослідних установ. На відміну від німецької програми /DAAD/, швейцарський проект /MAROW/ пропонує навчання в конкретному виші – провідній бізнес-школі Швейцарії, університеті Ст. Галлена. Міжнародні освітні програми Австрії для студентів з країни подані різноманітними стипендіями Віденського Інституту гуманітарних наук та Міжнародного центру культурних досліджень Австрії. До особливостей інтернаціоналізації університетів Ліхтенштейну та Люксембурга належить відсутність національних програм

міжнародної академічної мобільності. Одночасно Інтернаціональна академія філософії Ліхтенштейну бере активну участь у таких програмах міжнародного обміну ЄС, як: ЕРАЗМУС та Норвезька програма фінансових механізмів освіти. Спорідненою є позиція Люксембурга з цього питання. В університетах країни викладання ведеться трьома мовами, крім того, спостерігається тісне співробітництво з вишами інших держав (існування філіалу американського університету, Технічного ліцею та Школи комерції і торгівлі, Франції) та обов'язкове проходження студентами перших курсів стажування в аналогічному університеті за кордоном.

Перспективами наших подальших наукових пошуків вважаємо дослідження введення змін в імміграційній політиці німецькомовних країн у контексті інтернаціоналізації університетської освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гінтередер П. Німецько-українські відносини у стислому огляді [Електронний ресурс] / Петер Гінтередер // Федеральне міністерство закордонних справ. – Режим доступу : <http://www.kiew.diplo.de>.
2. Гоффманн Р. Інтернаціоналізація німецьких вузів / Райнер Гоффманн // Deutschland. – 2008. – № 6. – С. 22 – 28.
3. Сбруєва А. А. Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань : Препринт. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 80 с.
4. Сбруєва А. А. Інтернаціоналізація вищої освіти: сутність поняття та системні зміни парадигми / А. А. Сбруєва // Педагогічні науки. – 2001. – № 2. – С. 157 – 167.
5. Die Osterreichische Datenbank fur Stipendien und Forschungsforderung [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grants.at>.
6. Giersberg D. Ziel Deutschland. Wegweiser für internationale Studierende / D. Giersberg, W. Bertelsmann. – Moeker Merkur Druck GmbH, Köln, 2008. – 126 s.
7. Hochschule Liechtenstein. Internationale Akademie für Philosophie [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iap.li/default.php>.
8. Institute for Human Sciences, Vienna, Austria [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eu-edu.org/ua/news/info/461>.
9. International Research Centre for Cultural Studies, Austria [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifk.ac.at/pdfs/RF-SF-Formular2009.pdf>.
10. Lynn Meek V. Higher Education, Research and Innovation: Changing Dynamics / V. Lynn Meek, Ulrich Teichler, Mary-Louise Kearney. – INCHER – Kassel, 2009. – 237 p.
11. MAROW, Schweiz [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mapow.aiesecsg.ch>.
12. Siegbert K. DAAD – Stipendien / Klee Siegbert // Deutscher Akademischer Austauschdienst [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.daad.org.ua>.
13. The University of Luxembourg [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.en.uni.lu>.

РЕЗЮМЕ

В. Н. Солощенко. Интернационализация университетского образования в немецкоговорящих странах посредством деятельности национальных служб академических обменов.

В статье дана интерпретация понятия «интернационализация высшего образования»; отображена научно-исследовательская деятельность Немецкой службы академических обменов. Охарактеризовано стипендиальные программы /DAAD/ для Украины на 2009 – 2010 учебный год. Проанализировано особенности интернационализации университетов Лихтенштейна и Люксембурга. Определено специфику стипендиальных программ Швейцарии и Австрии для студентов Украины.

Ключевые слова: интернационализация, высшее образование, стипендиальные программы, Немецкая служба академических обменов /DAAD/, /MAROW/, университеты, немецкоговорящие страны.

SUMMARY

V. Soloschenko. Internationalisation of universities education in german-speaking countries on facilities of national academic exchange programmes.

The articles devoted to the interpretation of the concept «Internationalization of higher education» and analyzed the scholarships programmers of German Academic Exchange Service for Ukraine to the 2009 – 2010 academic years. The particular features of universities internationalization of Lichtenstein and Luxemburg are analyzes. The specificity of Switzerland and Austria scholarship programmes for Ukrainian students are underline.

Key words: internationalization, higher education, scholarships programmes, German Academic Exchange Service, /DAAD/, /MAROW/, universities, German speaking countries.

УДК 378:37.018.552

А. С. Чирва

Сумський національний
аграрний університет

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ – ОСНОВНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті аналізується інтернаціоналізація змісту вищої освіти як основної умови її ефективності вищої освіти. Конкретизовано основні компоненти інтернаціоналізації змісту вищої освіти, охарактеризовано академічні програми як засоби реалізації, сформульовано основні категорії умов її ефективності.

Ключові слова: інтернаціоналізація змісту вищої освіти, умова ефективності, викладачі, студенти, навчальні плани.

Постановка проблеми. Якість вищої освіти – це необхідна передумова економічного розвитку країни та покращення добробуту нації. В сучасних глобалізаційних умовах постійного зростання конкуренції між країнами і окремими вищими навчальними закладами важливою складовою розвитку вищої освіти є інтернаціоналізація її змісту. Зміст вищої освіти сучасних університетів має відповідати вимогам глобального ринку праці і бути